

Ivan Meštrović

Prgomet, Ivana

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:196575>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-26**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Ivana Prgomet

IVAN MEŠTROVIĆ

Završni rad

Mentor rada:

prof. dr. art. Antonija Balić Šimrak

Petrinja, lipanj, 2021.

SADRŽAJ

1. Sažetak.....	1
2. Summary	2
3. Uvod.....	3
4. Zašto baš Ivan Meštrović?	4
5. Cilj istraživanja	4
6. Životni put Ivana Meštrovića	4
6.1. Inozemno djelovanje	6
6.2. Meštrovićev zagrebački opus	8
7. Stvaralaštvo Ivana Meštrovića.....	9
7.1. Muzeji Ivana Meštrovića.....	10
7.1.1. Atelijer Meštrović.....	11
7.1.2. Galerija Meštrović	13
7.1.3. Kaštelet-Crikvine u Splitu	14
7.1.4. Muzej drniške krajine i crkva Presvetog Otkupitelja u Otavicama ...	16
7.2. Izabrana djela	17
7.2.1. Zdenac života	17
7.2.2. Povijest Hrvata	17
7.2.3. Indijanci u Chicagu	18
7.2.4. Grgur Ninski.....	18
8. Dječji doživljaj Meštrovićevih skulptura	19
9. Aktivnosti u dječjem vrtiću	19
9.1. Poticaji i tijek provedbe	20
9.1.1. Povijest Hrvata	20
9.1.2. Indijanci u Chicagu.....	25
9.1.3. Grgur Ninski.....	32
10. Vlastita interpretacija Meštrovića	34
11. Zaključak	36
12. Literatura	37
13. Izjava o izvornosti rada	40

1. Sažetak

Rad se temelji na životu i stvaralaštvu jednog od najpoznatijih i najcjenjenijih hrvatskih umjetnika novoga doba. Cilj ovoga rada je poticanje dječjeg divergentnog mišljenja te kreativnosti različitim aktivnostima i poticajima. Također, navedeni su primjeri aktivnosti kojima se može približiti umjetnost te lik i djelo kipara Ivana Meštrovića.

Rad započinje pregledom životnog puta Ivana Meštrovića te njegovog djelovanja u Hrvatskoj i inozemstvu. Zbog opsežnosti, pregled je podjeljen na dva dijela, tj. na inozemno djelovanje i Zagrebački opus.

Nadalje, govorit će se o Muzejima Ivana Meštrovića koji čuvaju i brinu o umjetninama te publiciraju njegov život. Sustav se kroz godine mijenjao, ali ustanove koje ga čine ostale su iste. Ustanove koje promiču umjetnikovo stvaralaštvo su Atelijer Meštrović, Galerija Meštrović, Kaštelet-Crikvine u Splitu i crkva Presvetog Otkupitelja u Otavicama odnosno Mauzolej obitelji Meštrović.

Nakon toga uslijedit će par riječi o izabranim djelima, skulpturama *Zdenac Života*, *Povijest Hrvata*, *Indijanci u Chicagu* i *Grgur Ninski*, kako bi se što bolje razumio Meštrovićev stil na konkretnim primjerima.

Predstavit će se i dječji doživljaj umjetnika i vlastita interpretacija Meštrovićeva djela, a nakon toga slijede opisi osmišljenih aktivnosti za poticanje dječjeg stvaralaštva i razumijevanja umjetnosti. Može se zaključiti kako djeca dobro reagiraju na umjetnost te uživaju u procesu vlastite interpretacije umjetnikovih djela i korištenju različitih tehnika izvedbe.

Na samome kraju iznešene su zaključne riječi kojima će se sažeti rad i iznijeti mišljenje o napisanome. Ovaj rad poslužit će kao dobra podloga za osmišljavanje aktivnosti i poticaja kojima će se umjetnost približiti djeci te ih potaknuti na stvaranje i kreativnost.

Ključne riječi: Ivan Meštrović, djeca i umjetnost, Povijest Hrvata, Indijanci, Grgur Ninski

2. Summary

This Master thesis is based on the life path and artwork one of the most known and appreciated Croatian artists of the new age. The main purpose of this thesis is to stimulate children`s divergent opinion and creativity through different activities and encouragements. Also, various examples of activities presenting ways how to draw near the character of Ivan Meštrović as an artist and sculptor, are specified in the thesis.

The thesis starts with the review of the life path of Ivan Meštrović and his artwork in Croatia and abroad. Due to comprehensiveness, the review is divided into two parts, his abroad artwork and Zagreb opus.

Furthermore, there will be presented the Museums of Ivan Meštrović which perserve and take care of his artwork and publish about his life period. The system had been changing through years but the establishments it is made of, have remained the same. The establishments which promote his artwork are Atelier Meštrović, the Gallery of Meštrović, Kaštelet- Crikvine in Split and the Church of the Sacred Saviour in Otavice i.e. the Mausoleum of the family of Meštrović.

Furthermore, there will be presented chosen artwork of Meštrović, such as the Well of Life, the History of Croatians, Indians in Chiago and Grgur Ninski, in order to fully perceive the style of Meštrović through specific examples.

There will be specified children`s impression of the artist, my own interpretation of the Meštrović artwork, and activities designed to encourage children`s creativity and understanding of art. To conclude, children usually react well on art and they enjoy the process of their own interpretation of the artwork and using different techniques of performance.

At the very end, there will be given final word to summarize the thesis and conclude final thoughts on the written part. This thesis serves as a great background for encouraging children`s artwork and creativity through different activities and encouragements.

Key words: Ivan Meštrović, children and art, the History of Croatians, Indians, Grgur Ninski

3. Uvod

Ivan Meštrović, umjetnik 20. stoljeća i antimodernizma, rođen je u Vrpolju, Slavonija 1883. godine, a odrasta u selu Otavice koje se nalazi pokraj Drniša. Tijekom života emigrira u Ameriku gdje i umire 1962. godine u South Bend, Indiana.

Za vrijeme svojega djelovanja bavi se različitim stilovima i temama, a najzastupljenija je bečka secesija s kojom se upoznaje za vrijeme školovanja u Beču. Uzorom mu je bio kipar August Rodin, koji se također bavio secesijom, a imao ga je prilike i upoznati tijekom djelovanja u Parizu. Svojem se podrijetla nikada nije sramio te ga je puno puta koristio kao nadahnuće za svoja djela. Njegov put je započeo u Drnišu sa samo šesnaest godina, gdje je održao svoju prvu izložbu u lokalnoj gostionici u Otavicama. Tamo je zapažen njegov talent te se organizira udruga koja će financirati njegovo daljnje školovanje u Beču.

Godine 1901. upisuje kiparstvo na Akademiji likovnih umjetnosti, a nakon završene tri godine upisuje još dvije godine arhitekture. Završetkom studija puno djeluje po inozemstvu, ali i u domovini. Održava mnoštvo izložbi, što samostalnih, što zajedničkih s drugim cijenjenim umjetnicima. Darovnicom je svojoj domovini Hrvatskoj ostavio djela kojima je osnovan početni fondus te se pobrinuo da ona budu zbrinuta na pravila način te dostupna cijelom Hrvatskom narodu.

Njegova djela se čuvaju u Atelijeru Meštrović u Zagrebu, Galeriji Ivana Meštrovića u Splitu, Muzeju drniške krajine u Drnišu, Kašteletu-Crikvine u Splitu te u crkvi Presvetog Otkupitelja koja je ujedno i obiteljska grobnica u Otavicama.

4. Zašto baš Ivan Meštrović?

Od malih nogu šetam ulicama grada Zagreba i uvijek sam promatrala skulpture, reljefe i druga umjetnička stvaralaštva raznih kipara. Svaki je bio poseban na svoj način, ali najviše pažnje svaki put bi mi privukao *Zdenac života*. Realistično izrađena tijela koja formiraju vijenac, to jest izvor vode, kao da su zamrznuta u pokretu. Prikaz života od djetinjstva, preko mladosti, do starosti svakog čovjeka potakne na razmišljanje o ciklusu života. Samo nekoliko koraka dalje dočekala bi me skulptura žene koja sjedi, s maramom na glavi i pločom na nogama. To je zapravo lik brižne majke i čuvarice nacionalne baštine i povijesti zvana „*Povijest Hrvata*“, ali ujedno prikazuje i majku kipara koji ju je napravio. Potaknuta dječjom znatiželjom i željom da saznam što više o autoru tih djela te od drugim djelima koje je napravio za života, odabrala sam pisati o jednom od najpoznatijih hrvatskih kipara, a to je kao što svi znamo Ivan Meštrović.

5. Cilj istraživanja

Cilj ovoga rada je upoznati djecu s radom i stvaralaštvom Ivana Meštrovića te im približiti značenja pojedinih skulpturi koje je ovaj kipar izradio. Upoznat će se s različitim kulturama (kulturom Meštrovićeva rodnog kraja i indijanskom kulturom) kroz zabavan i zanimljiv pristup – igru i istraživanje. Također, djeca će dobiti mogućnost upoznavanja s različitim likovnim materijalima i tehnikama koje će moći samostalno isprobati kroz aktivnosti.

6. Životni put Ivana Meštrovića

Ivan Meštrović rođen je 1883. godine u Vrpolju u Slavoniji, a odrasta u selu Otavice koje se nalazi pokraj Drniša. Tijekom života emigrira u Ameriku gdje i umire 1962. godine u South Bend, Indiana. Škola u Otavicama nije postojala za vrijeme Meštrovićeva odrastanja, a Drniš je bio predaleko da bi se sam mogao uputiti u školu. S obzirom da nije mogao steći ni primarno obrazovanje, često se o njemu piše kao o polupismenom pastiru iz Otavica. Stoga je Ivanov otac preuzeo ulogu učitelja, usprkos protivljenju njegovih stričeva jer su smatrali da će se zapustiti seoski poslovi od kojih su živjeli.

Njegove rodne Otavice bile su spoj više kultura, seljačke, urbane, katoličke i pravoslavne stoga Meštrović pokušava nadvladati razlike i stvoriti harmoniju među njima. U Drnišu društvo nije bilo tipično za predjel Dalmatinske zagore. Zbog razvoja društva i životnog

stila kojim se isticao od ostatka okolnih mjesta, ostavio je snažan kulturološki dojam na Ivana Meštrovića. Upoznavanje s gradskom sredinom počelo je posjetima Šibeniku, Trogiru i Splitu što je uveliko olakšalo kasniju prilagodbu na užurbani gradski život velegrada kao što je Beč, u kojem se školovao i živio.

Meštrović je imao dvije supruge. Prva supruga mu je bila Ruža Klein s kojom nije imao djece. Službeno su se rastali zbog Ivanove nevjere te je on oženio svoju ljubavnicu Olgu Kesterčanek. Meštrović je u kući (gdje se nalazi današnji atelijer Meštrović) živio sa ženom Olgom i njihovo četvero djece Marijom, Martom, Tvrtkom i Matom. Obitelj Meštrović voljela je boraviti u svojoj vili na Mejama, ali se umjetnikova želja za stalnim preseljenjem u nju nije ostvarila. U njoj su se posljednji put okupili zbog smrti Ivanove majke, Marte Meštrović 1941. godine.

Svoj put prema uspjehu, Meštrović je započeo izložbom održanom u seoskoj gostionici u Otavicama sa samo šesnaest godina. Izložba se sastojala od nekoliko pastirskih rezbarija i skulpturica, a došli su ju vidjeti razni drniški službenici i uglednici koji su u prvim izloženim crtežima, skulpturama i pjesmama uočili talent. Nakon izložbe, drniška elita se okupila u hotelu obitelji Adžija te su dogovorili osnivanje „Društva za pripomoć za uzgoj mladog Meštrovića“. Ta prva izložba otvorila mu je vrata prema inozemstvu te je upisao i završio Umjetničku akademiju u Beču. U Hrvatsku se vraća kao već poznati umjetnik koji se volio vraćati u svoj rodni kraj i izrađivati razne skulpture i slike koje je poklanjao bližnjima i prijateljima. Njegovo najstarije djelo je *Bosanac na konju* kojeg je izradio 1898. godine.

Kako bi osigurao i očuvao svoje stvaralaštvo 1952. godine sklopio je darovni ugovor s Vladom Narodne Republike Hrvatske kojim zakonski obvezuje daroprimca na pravovaljanu pohranu i prezentaciju njegovih djela. Isto tako, darovnicom je osigurao i mjesto izlaganja doniranjem svoje kuće i atelijera u Zagrebu, u Mletačkoj 8 (koji su kasnije adaptirani u muzejsko-galerijsku ustanovu Atelijer Meštrović), vile na Mejama u Splitu (koja je postala muzejsko-galerijska ustanova Galerija Ivana Meštrovića), Kaštelet-Crikvine s crkvom Sv. Križa i Crkvu Presvetog Otkupitelja koja je ujedno i grobnica obitelji Meštrović, a nalazi se u Otavicama.

Meštrović je imao specifičan odnos prema odljevanju to jest kopiranju svojih djela. Stav mu se kroz godine mijenjao, a odluku je donosio nakon razmatranja svih okolnosti, kao što su na primjer financijska mogućnost umjetnika te kako kopiranje utječe na kvalitetu djela. O odljevanju svojih djela, to jest izvođenju kopija, za života odlučivao je on sam, a nakon njegove smrti odluku su donosili članovi njegove obitelji koji su imali autorska prava (Olga Meštrović, a nakon nje prava dobivaju kćer Marija i sin Mato te unuka Olga i unuk Stjepan).

Događalo se da je odluku o lijevanju nekih djela Olga Meštrović prepuštala Vesni Barbić, prvoj i najproduktivnijoj kustosici Atelijera Meštrović. Najčešće se radilo o odljevanju tri primjerka kako se ne bi uništio original. Izvorno djelo može nastati isključivo za života umjetnika, a sve ostalo su kopije.

Godine 1942. napušta Hrvatsku te prvo boravi u Rimu, a zatim u Švicarskoj gdje prolazi kroz teški životni period. Nakon toga, seli se u Sjedinjene Američke Države te počinje predavati kiparstvo na Umjetničkoj Školi pri Sveučilištu u Syracuse, New York. Međutim, nakon nekog vremena prihvaća mjesto profesora Odjela za skulpturu na Sveučilištu Notre Dame u Indiani gdje je i umro 1962. godine.

6.1. Inozemno djelovanje

Meštrovićev put u inozemstvo započeo je 1900. godine kada je otputovao u Beč gdje se 1901. godine upisuje na Akademiju likovnih umjetnosti. Zbog oskudnog znanja kojeg je stekao u Otavicama, dolaskom u Beč morao je proći pripremnu fazu u kojoj je naučio njemački jezik, dobio osnovno znanje s područja umjetnosti te je ojačao svoj talent. Kipar i Meštrovićev profesor na Akademiji Edmund Hellmer (koji je ujedno ostavio prvi iznimni dojam na mladog Meštrovića) prepoznao je njegov talent te mu dao priliku da „prvu godinu pohađa u njegovoj Majstorskoj školi“ kako to navodi Kraševac (1999). Stoga Meštrović počinje svoje školovanje na Općoj kiparskoj školi kod profesora Hellmera. Tijekom boravka u tom velegradu, borio se s financijskim problemima jer je s jedne strane trebao preživjeti, a s druge strane financirati realizaciju likovnih izazova koje si je zadavao. Upravo iz tog razloga nije imao mogućnosti modelirati glinom te je bio prisiljen lijevati dijela od gline u gips. Kako bi riješio taj problem, održao je izložbu s mladim slikarom i grafičarom Tomislavom Krizmanom u njihovom atelijeru. Također, održao je i niz drugih izložbi na kojima je dobivao mnoge narudžbe.

O svim nedaćama i financijskim problemima koje su ga pratile u Beču, Meštrović je pisao Izidoru Kršnjavom, a ta pisma sačuvana su u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu. Od Kršnjavog je također tražio i da mu pošalje nešto novaca jer se zadužio lijevaču. Kako bi mu se odužio, Meštrović je Izidoru poklonio jedno od svojih djela iako mu financijska situacija i dalje nije bila dobra. Iako su ga pratili razni problemi Meštrović nije odustajao od svojega školovanja. Nakon što je apsolvirao kiparstvo koje je studirao od 1901. do 1904., odlučio se nastaviti svoj studij te upisuje arhitekturu kod profesora Ohmanna na Školi arhitekture koju studira od 1904. do 1906. godine. Zbog svojega talenta dobio je priliku studirati, no po završetku studija nije mu izdana diploma jer nije imao gimnazijsko obrazovanje koje je bilo

uvjet za upis Akademije. Između 1902. i 1908. godine održao je 23 izložbe u nekim europskim gradovima što mu je svakako pripomoglo u daljnjem radu i stvaralaštvu. Nakon što je završio studij, Meštrović upoznaje industrijalca Karla Wittgensteina koji je novčano poticao mlade talente i na taj način kreirao svoju „zbirku bečkih secesionista i francuskih impresionista“ kako to navodi Čerina (2005). Wittgenstein je mjesečnom financijskom pomoći, naručivanjem i kupovanjem djela za svoj dvor u Beču pomogao Meštroviću u njegovim stvaralačkim počecima. Također, osigurao mu je boravak i rad u Parizu. Nakon jednogodišnjeg uzdržavanja, Wittgenstein piše pismo Meštroviću u kojem ga upozorava na probleme koje uočava u njegovu stvaralaštvu. On je svojim pismima savjetovao i davao upute mladom Meštroviću stoga se smatra da ga je na neki način i formirao u mladog kipara. Sva pisma su sačuvana u arhivi Atelijera Meštrović u Zagrebu te se iz njih može saznati pregršt informacija o Meštrovićevim svjetonazorima te njegovo mišljenje o umjetnosti i realizaciji radova.

Od samih početaka, Meštrovićev uzor je bio August Rodin s čijim se djelima upoznao na bečkoj izložbi 1903. godine, a odlaskom u Pariz imao je priliku vidjeti atelijer Augustea Rodina. S obzirom da su ga izabrali za člana žirija za izložbu Salon d'Automne može se zaključiti kako je u pariškoj sredini bio priznati mladi umjetnik. Godine 1910. vraća se u Beč sa svojom prvom ženom Ružom Meštrović te održava izložbu u središnjoj dvorani Secesije, čime je postigao veliki uspjeh i privukao pažnju likovnih kritičara i publike. Iste godine, na nagovor Izidora Kršnjavoga grad Zagreb se odlučuje na kupnju Meštrovićeva *Zdenca života*.

Početak Prvog svjetskog rata, Meštrović se sa svojom suprugom Ružom seli u Rim koji je također ostavio traga u Meštrovićevu životu. Najznačajniji događaj iz tog razdoblja je prva nagrada za kiparstvo koju je dobio na Međunarodnoj izložbi u Rimu čime mu je ujedno osiguran daljnji međunarodni uspjeh. U Rimskom periodu Meštrović izrađuje dva portreta Augusta Rodina, svojeg prvog umjetničkog uzora te održava izložbu crteža s Mirkom Račkim.

Za vrijeme rata, umjetnik živi u Parizu, Londonu, Rimu, Ženevi i Cannesu, a najviše traga na Meštrovićev život i stvaralaštvo ostavlja London te ga je pogurao korak dalje do europskog uzleta. Godine 1915. izlaže svoju prvu samostalnu izložbu u Londonu. Također je te godine oblikovao 23 djela od kojih je 12 portreta. U organiziranju izložbi te dogovaranju lijevanja i kupnje Meštroviću pomaže mu prijatelj Milan Čurčin. Skulpturica Studija za Vestalinku, koju je napravio u Londonu, danas glasi za „jednu od najčešće nelegalno lijevanih djela“ prema Čerina (2005).

6.2. Meštrovićev zagrebački opus

Meštrović u Zagrebu živi i djeluje u razdoblju od 1922. do 1942. godine. Svoj zagrebački dom u Mletačkoj ulici 8 poklonio je Zagrebu te danas čini Atelijer Meštrović. Bio je profesor i rektor na današnjoj Akademiji likovnih umjetnosti, a u vrijeme njegova obnašanja dužnosti rektora, provedene su se razne reforme nastave. Izložbe su u ovom razdoblju imale veliki utjecaj na promoviranje, ali i kupovinu djela Ivana Meštrovića. U pripremi izložbi za Sjedinjene Američke Države dosta su mu pomogli njegov brat Petar Meštrović i Milan Marjanović. Održao je i zajedničku izložbu s Mirkom Račkim, a nakon zagrebačke uslijedila je njihova izložba u Rimu. Nakon tih izložbi, uslijedilo je mnoštvo samostalnih izložbi umjetnika. Postavljanje javnih spomenika također je značajno za razdoblje njegova života u Zagrebu, a neki od njih su *Seljaci* (koji je ujedno i prvi postavljeni keramički reljef), *Zdenac života*, *Povijest Hrvata*, spomenik *Josipu Jurju Strossmayeru* i drugi. Meštrović je puno surađivao i s crkvom te se družio s ljudima iz crkvenih redova. Najbitnije poznanstvo koje treba spomenuti je ono sa župnikom crkve sv. Marka Svetozarom Rittigom i nadbiskupom Alojzijem Stepincom. Isto tako, umjetnik je obnašao ulogu člana Odbora za obnovu crkve sv. Marka za koju je izradio kipove te ona glasi za crkvu s najviše Meštrovićevih radova.

Što se tiče arhitektonskih pothvata, Meštrović je realizirao dvije građevine, a to su Dom hrvatskih likovnih umjetnika, koji se još naziva Meštrović paviljon i crkvu Krista Kralja koja se nalazi na zagrebačkom Trnju. Projekt za crkvu Krista Kralja nije realiziran do kraja već samo mali dio početne zamisli. Na tu ga je realizaciju potaknuo Svetozar Rittig jer Trnje nije imalo svoju crkvu već su spadali pod župu sv. Marka. Da je crkva Krista Kralja u Trnju realizirana do kraja, bila bi najveće Meštrovićevo arhitektonsko dostignuće.

U Zagrebu se nalaze tri pohrane Meštrovićevih djela, a to su moderna Atelijer Meštrović, Gliptoteka Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i Gliptoteka Hrvatske. O važnosti grada Zagreba za uspjeh Ivana Meštrovića govori činjenica da je uz grad Split dobio epitet „Meštrovićeva grada“. Svojim spomenicima, arhitektonskim projektima, muzejsko-galerijskom institucijom Meštrović je ostavio svoj trag u Zagrebu. U gradu možemo pronaći deset javnih spomenika i skulptura, od kojih je najranije izrađeni *Zdenac života*, a posljednji Spomenik Nikoli Tesli.

7. Stvaralaštvo Ivana Meštrovića

Ivan Meštrović kipar je 20. stoljeća i antimodernizma koji se vješto odupirao suvremenom vremenu i tehnološkim dostignućima koje je ono donijelo sa sobom. Modernizacija i promjena poznatog okružja, kod Meštrovića i ostalih umjetnika antimodernizma, izazvala je nelagodu i negodovanje. Protiv tog novog vremena umjetnik se bori mitskim i religioznim temama u kojima vidi spas suvremenog društva. U kreiranju svojih djela obrađivao je razne teme, od općesudbinskih, Danteovih, erotskih i tragično erotskih, simboličke teme kao što su ljubav, sudbina, smrt, žene i čovjek, a kasnije u skulpturi često koristi motiv majke s djetetom. Također se koristio i različitim stilovima koji su se godinama i unapređenjem znanja mijenjali i nadograđivali. Najzastupljeniji stil u njegovom stvaralaštvu bila je secesija u čijem je duhu stvarao i njegov uzor August Rodin kojeg ima prilike upoznati u Parizu. Tema koju je najviše obrađivao i s kojom se najviše bavio bila je simbol.

Meštrović je bio seosko dijete koje se u životu prvi put susreće s religioznom tematikom kroz Bibliju i Kačićevu pjesmaricu te s narodnim pjesmama koje sluša od seljana i svoje bake. U narodnim pjesmama je nalazio nadahnuće za svoje najranije radove koje je stvarao još dok je bio pastir. Godine 1913. religiozna tematika postaje konstanta uz simboličku koja se bavi općeljudskom tematikom i narodnom poezijom.

Bečko razdoblje, odnosno vrijeme njegova školovanja, obilježio je realizam i naturalizam. Meštrović se prvo odupirao bečkoj secesiji zbog toga što je Umjetnička akademija bila konzervativna i nije se još bavila secesijom te ju nezreo Meštrović nije mogao odmah prihvatiti i shvatiti zbog toga što je ona bila reakcija na naturalizam kojim se on bavio. Nakon nekog vremena popušta pod utjecajem velegrada i počinje stvarati u duhu dominantne secesije.

Kasniju fazu obilježavaju religiozno-ekspresivne i monumentalno-simboličke teme. Kao prvi Meštrovićev arhitektonsko-skulpturalni objekt na otvorenome glasi grobna kapela obitelji Račić u Cavtatu s religiozno-ekspresivnom tematikom.

Uvijek dostupno izvorište tema bio je čovjek koji je centar stvaranja te njegov psiho-fizički život. Umjetnost 20. stoljeća usredotočena je na običnog čovjeka i njegovu svakodnevicu, ali i na njegov duhovni rast. Stoga je Meštrović volio izrađivati tijelo čovjeka, ali ne odjeveno već nago kako bi se postigla veća ekspresivnost. Međutim, nakon nekog vremena Meštrović mijenja svoje mišljenje i stvara svoja najljepša djela u narodnim nošnjama, a to su majka, otac i karijatide Kosovskog hrama. U svojem je stvaralaštvu također koristio osobne borbe i patnje kao nadahnuće, a najekspresivnije djelo koje prikazuje bol i patnju čovječanstva je skulptura Job. Također se bavi i nacionalnom simbolikom, a primjer je skulptura *Povijest Hrvata*.

U njegovom se stvaralaštvu kao motiv također pojavljuje i nostalgija koja je vidljiva u odabiru tema. Iako je Meštrović emigrirao u Ameriku te se školovao i živio u inozemstvu, nikada nije prestao isticati i pričati o svom seoskom podrijetlu i svojim Otavicama. Zavičaj si je htio približiti i u svojem novom splitskom domu, a dio vile na Mejama je također uredio folklornim uspomnama iz svojega zavičaja.

7.1. Muzeji Ivana Meštrovića

Prije osnutka Muzeja Ivana Meštrovića, ali i Fundacije Ivana Meštrovića djelovale su četiri zasebne ustanove: Atelijer Meštrović koji je bio u sklopu Galerije grada Zagreba, zatim Galerija Meštrović, Kaštelet-Crikvine u Splitu i crkva Presvetog Otkupitelja u Otavicama koja je bila u sklopu Muzeja drniške krajine u Drnišu, a poznata je kao Mauzolej obitelji Meštrović. Sve navedene ustanove imale su isti cilj, a to je promoviranje rada Ivana Meštrovića, pravilno čuvanje, izučavanje i prikupljanje dokumentacije o njegovu životu i stvaralaštvu. Kako bi se ti objekti ujedinili i imali zajedničko sjedište, 1991. godine donešen je Zakon o Fundaciji Ivana Meštrovića, a administrativno sjedište se postavlja u Zagreb u Mletačkoj ulici 8. Međutim, prije nego što je Fundacija uopće osnovana, Meštrović je napravio temelje za pokretanje ustanova koje će njegovati i promovirati njegovo stvaralaštvo.

Naime, Čerina(1999) nas podsjeća na temeljni ugovor sklopljen 31. siječnja 1952. godine koji je odredio sudbinu pohrane, promocije i dostupnosti djela narodu. Riječ je o darovnom ugovoru odnosno darovnici koja je sklopljena između I. Meštrovića i Vlade Narodne Republike Hrvatske. Darovnica sadrži određenja koja se odnose na smještaj, čuvanje i izlaganje umjetničkih djela na ispravan način te se naglašava da ne smije doći do nikakvog oblika kopiranja, niti se djela smiju trajno iznositi. Iznimka su izložbe za koje se umjetnine smiju posuditi, ali ne i trajno dati na korištenje. Darovnim ugovorom Meštrović je narodu poklonio svoja 62 djela, a dodatkom darovnici je ostavio još dodatnih 85 djela. Umjetnik ne samo da je darovao svoja djela, već se pobrinuo i za izložbeni prostor u kojem će ta djela biti vidljiva i dostupna cijelom narodu stoga je darovnicom poklonio kuću s atelijerom u Zagrebu, Kaštelet-Crikvine u Splitu, vilu na Mejama u Splitu te crkvu Presvetog Otkupitelja koja je ujedno i obiteljska grobnica u Otavicama.

Kečkemet (1999) navodi razloge zbog kojih se Meštrović odlučio na pothvat darivanja svojih djela i izložbenog prostora svojem narodu. Prvo, želio je da njegova djela budu uvijek dostupna javnosti, ali da su prikazana grupirano jer samo se tako može na ispravan način doživjeti umjetnika koji je djela izradio. Druga želja odnosila se na čuvanje i prikazivanje djela.

Da su djela ostala u obitelji, oni se ne bi mogli financijski brinuti o skulpturama i ostalim djelima. Treće, financijski je osigurao svoju obitelj kako bi spriječio rasprodavanje svih djela. Četvrto, zbog emigracije, više nije bio vezan za dva doma u Splitu i Zagrebu. Peto, želio je svojem hrvatskom narodu ostaviti svoja djela i zapečatiti svoju pripadnost. Šesto, znao je da ako djela nisu formirana u galeriji (javnoj ustanovi), neće biti dostupna svima, nego bi se nalazila po privatnim posjedima.

Nakon svih navedenih događanja, 2007. godine izglasan je novi Zakon o Muzejima Ivana Meštrovića koji navodi da je novo sjedište u Splitu. Ustanove koje su u sustavu Muzeja, ostale su iste kao što su navedene i u Fundaciji iz 1999. godine. Nadalje, u radu će se govoriti o četiri ustanove koje djeluju i promiču život i djelo Ivana Meštrovića, a u sklopu su Muzeja Ivana Meštrovića.

7.1.1. Atelijer Meštrović

Darovnicom iz 1952. godine, Ivan Meštrović je Gradu Zagrebu darovao izložbeni prostor nazvan Atelijer Meštrović s ukupno 62 umjetnine te je njome definiran kao specifična muzejsko-galerijska ustanova. Godine 1959. Meštrović je prvi i posljednji put posjetio domovinu, a u tom posjetu je dodatkom darovnici darovao Atelijeru Meštrović još 85 skulptura.

Kroz godine fundus se mijenjao, tj. povećavao jer su obitelj Meštrović, prijatelji i drugi vlasnici njegovih djela poklanjali skulpture i druge umjetničke tvorevine Atelijeru Meštrović. Ideja o osnivanju Atelijera, Meštroviću se javila još dok je boravio u Europi. Međutim 1919. godine odlučio se trajno preseliti u Zagreb te je 1920. godine kupio kompleks na Gornjem gradu koji se sastojao od tri dijela: Mletačka 6, 8 i 10. Taj kompleks se sastojao od stambene kuće, atrijske i atelijerske, koji su danas su ujedinjeni u jednu cjelinu i tvore Atelijer Meštrović. Dok je za izradu projekta atrijske i atelijerske angažirao arhitekta Viktora Kovačića, projekciju ulaznih vrata atrijske prepustio je arhitektu Dragi Ibleru. Nakon nesuglasica s Kovačićem oko izgradnje samog Atelijera zbog različitih kreativnih gledišta, odlučuje ga zamijeniti te za adaptaciju i novogradnju ovoga kompleksa angažira Harolda Bilinića koji je imao slična gledišta kao naš umjetnik. Bilinić je na materijale gledao kao na sredstvo izražavanja i kao simbol dugovječnosti što je doprinijelo toplom i prisnom ugođaju atelijerske. Složili su se da za materijal treba izabrati kamen koji je karakterističan za dalmatinski krš na kojem je Meštrović odrastao. Zadržavanje pokućstva (koje je umjetnik samostalno dizajnirao) i odabir kamena doprinijeli su toplini doma te su dali naznaku da je Atelijer prije izložbene funkcije bio namijenjen stanovanju, čime je donešen mediteranski ugođaj na Gornji grad.

Dio kuće u kojoj je Meštrović živio sa svojom obitelji pretvoren je u memorijalni dio. Kada je kuća preuzeta nakon stanovanja Meštrovićeve obitelji u njoj, bila je u lošem stanju stoga je Gradska galerija suvremene umjetnosti organizirala dugogodišnji plan sanacije i uređenja prostora. Također, radilo se na formiranju stalnog postava Atelijera. Prva i najznačajnija kustosica bila je prof. Vesna Barbić koja je stručno i znanstveno obrađivala svu dokumentaciju o životu i djelu Ivana Meštrovića, a uz pomoć akademskog slikara Ede Kovačića, definirala je stalni postav Atelijera.

Izložba stalnog postava otvorena je 6. rujna 1963. godine u Mletačkoj ulici 8, a sadržavala je 44 skulpture i 1 crtež. Izložene skulpture simboličke su tematike te impresionističkog i secesijskog izričaja. Nakon adaptacije atelijera, atrija i dvorišta u izložbeni prostor prema ideji arhitekta Miroslava Begovića i otvaranja kompletnog prostora u izložbene svrhe proširen je i stalni postav kojeg je također izabrala Vesna Barbić, ali ovaj put uz pomoć Vojtjeha Delfina. Izložba je otvorena za javnost 21. ožujka 1969. godine. Ukupno je izloženo 55 skulptura, a uz njih se još moglo vidjeti dijelove pokućstva te dokumentirani i fotografski materijal koji su prikazivali život i djelo Ivana Meštrovića. Nakon nadopune, nova stalna izložba sastojala se od ukupno 99 izloženih umjetnina. Izložba je imala i svoj katalog za koji je Vesna Barbić napisala predgovor, a sadržavao je umjetnikovu biografiju, podatke o skulpturama, bibliografiju i analizu svih izloženih umjetnina. Katalog i plakat grafički je osmislio Ivan Picelj, a katalog je tiskan na njemačkom, engleskom, hrvatskom, francuskom i ruskom jeziku. Kako bi posjetitelji mogli što bolje doživjeti Meštrovićevu kreativnost i svestranu osobnost, organizacija izložbe nije se vodila kronološkim slijedom, razvojnim fazama i tematskim grupiranjem, već se vodila veličinom djela i materijalom koji je umjetnik koristio pri izradi. Nova organizacija rezultirala je i novim katalogom Vesne Barbić koja ga je uz prijašnje podatke nadopunila kataloškom obradom izloženih djela. Grafički ga je oblikovao Mitja Koman, a tiskan je na hrvatskom i engleskom jeziku.

U pohrani Atelijera ima još dosta materijala koji nam olakšavaju upoznavanje i razumijevanje života i djela Ivana Meštrovića. Ona se sastoji od crteža, pisane dokumentacije (koja se sastoji od pisama između Ruže Meštrović i Ivana Meštrovića te tematski razvrstane dokumentacije o realizaciji nekih spomenika), fotodokumentacije (vezane za život i djelo umjetnika te njegove obitelji) i biblioteke. Arhiva i dokumentacija skupljale su se darovanim priložima i otkupima što obitelji, što od ostalih ljudi koji su posjedovali Meštrovićeva djela. Fototeka se također prikupljala kupnjom, narudžbama i donacijama. Prema navođenju Barbare Vujanović (2009), navedenim priložima fundus Atelijera povećao se na 313 invertiranih umjetnina, a 126 je izloženo u stalnom postavu.

Isto tako, Atelijer Meštrović u vlasništvu ima tri filma o stvaralaštvu Ivana Meštrovića. Prvi prikazuje lijevanje i prijevoz dijela *Indijanci u Chicagu*, drugi izložbu u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu, a treći prikazuje otkrivanje spomenika *Grgura Ninskog* na Peristilu u Splitu. Dok je ostalo dostupno javnosti, pristup biblioteci imaju samo stručnjaci, a ona se odnosi na život i djelo Ivana Meštrovića. Atelijer Meštrović kontinuirano radi na zaštiti i analizi sve dokumentacije koju posjeduje te nastoji prikupiti i izdati što više o životu i djelu umjetnika. Također, pažljivo i odgovorno skladište djela te vode arhivu i dokumentaciju galerije.

7.1.2. Galerija Meštrović

Na zapadnom dijelu Splita, točnije na području Meja, Meštrović je kupio zemljište kako bi izgradio vilu u kojoj će živjeti s obitelji. Meštrović je sam osmislio cijeli projekt, međutim trebao je pomoć arhitekta, stoga surađuje s Lavoslavom Horvatom i Haroldom Bilinićem te građevinskim poduzetnikom Marinom Marasovićem. Obitelj Meštrović voljela je boraviti u svojoj vili na Mejama, ali se umjetnikova želja za stalnim preseljenjem u nju nije ostvarila. U njoj su se posljednji put okupili zbog smrti Ivanove majke, Marte Meštrović 1941. godine.

Nakon emigracije Meštrovićevih, brigu za kuću i imovinu preuzima Milan Ćurčin, a nakon njega tu ulogu preuzima Cvito Fisković. U vili će se poslije Ćurčina i Fiskovića izmjenjivati članovi Meštrovićeve rodbine te druge obitelji sve do 1965. godine. Kako bi se formirala Galerija Ivana Meštrovića bio je potreban početni fundus, koji je osigurao sam Meštrović darovnicom 1952. godine te ju navodi kao muzejsku ustanovu. Umjetnik je za Muzej u Splitu odredio 70 skulptura. Narednih godina fundus je obogaćen s dva komada pokućstva te poklon Olge Meštrović, 405 crteža i 86 arhitektonskih nacрта. Godine 1957. tiskan je prvi katalog Galerije Meštrović. Kao izložbeni prostor, Galerija se poslužila atrijem, blagovaonicom, središnjom velikom dvoranom i tri prostorije prizemlja, dok su ostale dvorane bile dom stanarima. Predvorje su krasile razne mramorne skulpture žena, kako je to odlučio sam Ivan Meštrović što je pridonijelo efektivnosti samog predvorja.

Od svih izložbenih prostorija, jedino je blagovaonica zadržala izvorni izgled. Upravo ta izvorna blagovaonica daje osjećaj intime i doma. Početkom 80-tih godina povećava se fundus te se veća pažnja stavlja na zaštitu muzejske dokumentacije i građe, a krajem 80-tih godina preuređuje se prostor i cijela zgrada dobiva galerijsku ulogu. Nakon što su se stanari iselili iz zgrade, proširen je prostor Galerije Meštrović što je bilo prijeko potrebno zbog sve veće količine dokumentacije i zbog boljeg razmještaja umjetnina.

Šeparović (2007) navodi kako se u Galeriji Meštrović 2007. godine nalazi 645 zabilježenih umjetnina i njih 153 koji su iz obiteljske pohrane, a od toga je 117 izložaka. U

galeriji se nalaze i prve fotografije Meštrovićevih djela te razna dokumentacija. Umjetnik je bio veliki protivnik kopiranja djela, međutim Olga Meštrović je morala odobriti odlijevanje nekih djela zbog dotrajalosti i opasnosti od oštećivanja. Galerija Meštrović je htjela otkupiti sve iz obiteljske izložene pohrane, međutim Olga Meštrović nije pristala na kompletan otkup već je inzistirala na parcijalnom otkupu sukladno potrebama obitelji. Kečkemet (1999) navodi kako je Olga Meštrović na njegovu zamolbu ustupila Galeriji umjetnikovu radnu kutu, dio alata i kapu.

U vrijeme rata Galerija je zatvorena za javnost, a izložci su zbog sigurnosti spremljeni na sigurno. Nakon punih 7 godina, 18. svibnja 1998. Galerija ponovno otvara svoja vrata. Javnosti se predstavlja novi stalni postav kojeg su izabrali direktor Fundacije Guida Quiena, kustos Božo Majstović i Iris Slada uz pomoć arhitekata Vinka Peračića te njegovih kolega Sanje Peračić i Nokodema Gabelića. Iako se Ateljer Meštrović nije vodio tematskom i vremenskim okvirom pri formiranju postava, Galerija je ipak izlagala djela prema njihovoj tematskoj poveznici, a izložke je birala po kvaliteti i impresivnosti. Tiskani su vodiči Kašteleta-Crikvina, Galerije Ivana Meštrovića i crkve Presvetog Otkupitelja kod Otavica na engleskom, hrvatskom i talijanskom jeziku, ali i razglednice s reprodukcijama nekih izložaka.

7.1.3. Kaštelet-Crikvine u Splitu

Danas poznati Kaštelet nekada je pripadao splitskoj obitelji Kapogrosso (Capogrosso). Nakon toga ga je kupio Ivan Meštrović, a na mjestu starog ljetnikovca sagradio je novu vilu, koja je poslije njegove smrti postala dio Fundacije Ivana Meštrovića. Meštrović je taj kompleks zvao isključivo Crikvine, a naziv se odnosio na položaj dviju crkvi. Pojam Crikvine u narodu označava ruševine neke crkve, a Splićani taj kompleks, unatoč Meštrovićevom nazivu, nazivaju Kaštelet ili Meštrovićev Kaštelet.

Dvorac Kaštelet je izgrađen oko 1513. godine, a izgradila ga je imućna splitska obitelj Kapogrosso. Sagrađen je na Mejama pod Marjanom, a gradnja je odobrena pod uvjetom da moraju uzdržavati naoružane lađe koje su štitile okolicu od gusara.

Kroz povijest, Kaštelet je imao različite funkcije. Nakon prve, obrambene, dvor je iznajmljen obrtnicima koji nisu smjeli raditi u gradu zbog zagađenja zraka i okoline. Kada se u gradu pojavila kuga, obitelj Capogrosso 1731. ustupila je Kaštelet za ozdravljenje oboljelih od kuge.

Nakon pošasti kuge, građevina je postupno propadala te je trebala hitnu obnovu. Otvorenje obnovljene crkvice i Kašteleta bilo je 26. lipnja 1883. godine, a posvetu crkvice je proveo papa Lav XIII. Krajem 19. i početkom 20. stoljeća, unatoč obnovi, Kaštelet je bio više

ruševina nego građevina. Godine 1939. palaču kupuje Ivan Meštrović koji nije previše mario za zaštitu spomenika i nije ni pomišljao na mogućnost obnove. Meštrović je imao svoju viziju vile kojoj će namjena biti isključivo izložbena, tj. želio je formirati prostor u kojem će moći izlagati svoje skulpture. Kako je želio zadržati starinski izgled Kašteleta, iskoristio je kamen porušenih i istrošenih dijelova za popravke i gradnju u korist svoje vizije. Umjetnik je također, uz pomoć arhitekta Harolda Bilinića izgradio novu crkvu s atrijem te ju je nazvao crkva sv. Križa. Crkva je imala izlagačku namjenu te je u nju postavio drveno *Raspelo* iz 1916. godine. Postavljanjem *Raspela* točno ispod krovnog prozora osigurana je idealna rasvjeta za potpuni doživljaj djela. Za vrijeme rata crkva sv. Križa je pretrpjela značajna oštećenja te je provedena obnova koja je završena u proljeće 1941. godine, ali ne u cijelosti.

Nakon rata, Meštrović je emigrirao u Ameriku, ali je i dalje bio izrazito vezan za domovinu. Mnoge Hrvatske crkve i ustanove tražile su njegove skulpture, a on ih je rado izrađivao i darivao. Godine 1949. odlučio se na poseban pothvat – završiti započeti ciklus reljefa. Neke od njih je izrađivao u vrijeme prvog svjetskog rata dok je bio u emigraciji, a upravo ti reljefi „spadaju među najkvalitetnije i najizraženije, a odlikuju se posebnom ekspresivnošću, zaostalim elementima secesijskog stila.“ (Kečkemet, 1986, 441 str.). Godine 1953. završio je cijeli ciklus od ukupno 28 drvenih reljefa.

Darovnicom iz 1952. godine Meštrović je narodu darovao Kaštelet-Crikvine s *Raspelom*, kao što je ranije spomenuto, ali i ciklus od 28 drvenih reljefa *Života Kristova* koji se nalaze u crkvi te su dostupni široj publici. Godine 1957. je tiskan i prvi katalog Kašteleta. Međutim, Meštrović nije htio da crkva izgubi svoju sakralnu vrijednost stoga je zahtijevao služenje mise na staroslavenskom jeziku. Prema svom viđenju uredio je interijer crkve, razmještanjem svojih skulptura. Darovnicom nije bio darovan cijeli Kaštelet jer je jedan dio Ivan Meštrović udijelio svojem bratu Petru. Nakon otkupa i tog djela, cijeli Kaštelet je postao izložbeni prostor umjetnikovih skulptura, a crkva je 1986. godine bila u procesu sanacije. Kaštelet se također koristio i za priredbe „Splitskog ljeta“, ali i za intimnije priredbe. Zbog nemarnog rukovanja dvorcem, kompleks i skulpture su često znali biti oštećeni.

Meštrovićev Kaštelet odraz je njegove tipične arhitekture, koja je u ono vrijeme bila zanimljiva, a danas u vrijeme suvremene arhitekture privlači pažnju još većeg broja ljudi.

7.1.4. Muzej drniške krajine i crkva Presvetog Otkupitelja u Otavicama

Kako bi Muzej drniške krajine započeo sa svojim radom, bio je potreban početni fundus za koji se pobrinuo Ivan Meštrović. On je gradu Drnišu, odnosno svojem kumu Nikoli Adžiji, oporukom darovao 26 radova za buduću muzejsku zbirku. Međutim, problem je bio gdje će se taj muzejski opus izložiti. Kako bi riješio taj problem, Nikola Adžija nakon smrti oporukom ostavlja svoju obiteljsku kuću kao izložbeni prostor Meštrovićevih djela.

Grad su krasili mnogi spomenici čiji je autor sam Meštrović, a 1959. godine postavljene su skulpture *Majka s djetetom*, *Gospa Petropoljka* i *Orači* te djelo preneseno iz Beča, *Vrelo Života*. Godine 1971. Muzej drniške krajine službeno je utemeljen, ali nikada nije bio samostalna muzejska ustanova već je služio u sklopu Centra za kulturu. Povodom stote obljetnice rođenja umjetnika, muzejski prostor nadograđen je novim izložbeno-galerijskim prostorom. Također, tiskan je katalog-vodič *MEŠTROVIĆ, Drniš Otavice* koji je uostalom i jedina tiskovina s tematikom djela Ivana Meštrovića na drniškom području. Posljednji pomak muzejskog fundusa bio je donacija Marice Meštrović koja je poklonila tri brončana rada. Dokumentacija i arhivska građa vođene su nestručno i nepažljivo s velikim nedostacima u podacima što je zasigurno otežalo istraživanje Meštrovićeva života i stvaralaštva. Za vrijeme rata oštećene su brojne skulpture i zgrada Muzeja, stoga se nakon oslobođenja Drniša počelo istraživati o opljačkanoj i nestaloj građi. Nakon što je pronađena, vraćena je u Drniš, a Ministarstvo kulture je pružilo pomoć u obnovi zgrade Muzeja. Zakon o muzejima iz 1998. godine omogućio je Muzeju Drniške krajine da djeluje kao samostalna institucija.

Godine 1926., odnosno s 43 godine života (4 godine nakon završetka Mauzoleja obitelji Račić u Cavtatu) Meštrović je počeo gradnju vlastite grobne kapele crkvu Presvetog Otkupitelja odnosno Mauzolej Ivana Meštrovića kod rodnih Otavica. To je daleko najpoznatiji graditeljski pothvat u gradu Drnišu. Crkva je postala „mjestom kulturnog Hodočašća“ kako to navodi I. Slade (1999). Također primjećuje kako se umjetnik puno koristio iskustvom koje je stekao u Cavtatu gradnjom Mauzoleja obitelji Račić, jer se vidi sličnost između ta dva objekta. Meštrović je htio ostaviti trag u svojim Otavicama te navodi: „...cijela stvar nije pravljena iz neke nadutosti ili grobova radi, nego više da ostavim uspomenu mom kraju“ (Meštrović, 1953; str 75). Pravo na ukop u grobnicu ima njegova obitelj, a crkva ima pravo održavanja liturgiju. Kako arhitektura ne bi puno odskakala od prirode, umjetnik se pobrinuo i za krajolik oko crkve Presvetog Otkupitelja te je izgradio i most preko rijeke Čikole kako bi se lakše dolazilo do grobne kapele. Unutrašnjost kapele uredio je sam Meštrović, a poslije oštećenja uzrokovanih u ratu izvršena je kompletna obnova nepokretnog inventara.

Spomenici postavljeni u Drnišu nisu postali urbanim simbolom, a građani nisu shvaćali relevantnost tih spomenika. Danas, grad Drniš gradi svoj kulturni identitet na liku i djelu Ivana Meštrovića te iskorištava kulturno bogatstvo koje im je pružio za razvoj kulturno-turističke ponude.

7.2. *Izabrana djela*

7.2.1. *Zdenac života*

Skulptura *Zdenac života* koja se danas nalazi u Zagrebu stvorena je 1905. godine, za vrijeme bečke rane faze, a na današnji Trg Republike Hrvatske postavljena je 1910. godine. Zdenac se nalazi u udubljenju koje je ograđeno zidom ispred Hrvatskog Narodnog Kazališta, a postavljanjem u udubljenje istaknuta je značajnost djela. Iz kružnog oblika skulpture mogu se iščitati karakteristike secesije, jer upravo krug u umjetnosti secesije predstavlja idealan oblik. Isto tako skulptura je znak Meštrovićeva sazrijevanja te svojom složenošću predstavlja spoj više simbola, vode i ljudi. Simbolika je snažna i potiče na razmišljanje. Naga tijela, od najranije dobi pa do starosti, koja sačinjavaju krug oko vode odnosno izvora predstavljaju neprekidni i ponavljajući ciklus ljudskog života. Prikaz djeteta označava početak života te simbolizira nevinost i čistoću, dok lik staraca koji se ogleda u vodi označava starenje, čežnju za mladošću i nostalgiju za prošlim vremenima. Tijela su prikazana u pokretu stoga izgledaju vrlo realistično. Zdenac ima i simboliku odnosno simbolizira očišćenje, preporod i vrstu oslobođenja.

7.2.2. *Povijest Hrvata*

Spomenik *Povijest Hrvata* realiziran je 1932. godine u Zagrebu. Skulptura prikazuje sjedeći lik žene s velikom maramom na glavi koja prekriva i ramena te se spušta sve do prsiju. U krilu drži veliki kameni blok na kojem je glagoljicom ispisan naziv djela odnosno *Povijest Hrvata*. Skulptura je napravljena po uzoru na Meštrovićevu majku Martu te simbolizira čuvaricu domovine i ognjišta. Originalni kip isklesan u bijelom mramoru nalazi se u Beogradu te ima najjaču ekspresiju od svih odljeva koji su naknadno napravljeni od bronce. Jedan od odljeva se nalazi ispred današnjeg Pravnog fakulteta u Zagrebu. Prvotno je skulptura bila namijenjena za nikad realizirani Starohrvatski muzej u Kninu. *Povijest Hrvata* sadrži nacionalnu simboliku, a stilizirana je slobodnim folklornim značajkama koje su inspirirane Meštrovićevim rodnim Otavicama te zbog tih karakteristika ona čini najvjerodostojniji prikaz rodnoga kraja.

7.2.3. *Indijanci u Chicagu*

Nakon održane izložbe u Chicagu 1925. godine Ivan Meštrović dobiva narudžbu za spomenik namijenjen Gradu Chicagu. Njegova izvedba financirana je iz Ferguson Fonda, a njime je upravljao The Art Institute of Chicago Board of Trustees. Izrađena su dva spomenika koja prikazuju konjaničke skulpture Indijanaca, a izrađeni su u Zagrebu tijekom 1926. i 1927. godine. Nakon što su skulpture izrađene, prevezene su u dijelovima u Chicagu te su postavljene pred ulaz u Grant Park. *Indijanci u Chicagu* glase za Meštrovićev prvi monumentalni javni spomenik te promiču interkulturalni dijalog i dio su svjetske kulturne baštine. Spomenik je izrađen u atelijeru Meštrović koji danas ima izložbenu funkciju, a o izradi i postavljanju spomenika snimljen je dokumentarni film koji je prvi put javno projiciran 1978. godine u Kinoteci u Zagrebu.

7.2.4. *Grgur Ninski*

Spomenik *Grgura Ninskog* postavljen je na Varaždinski trg 1931. godine, a zamijenio je nekadašnji spomenik austrougarske monarhije koja prikazuje Artura Kaderaveka. U Hrvatskoj imamo još dva spomenika Grguru Ninskom, a oni se nalaze u Splitu i Ninu. Zbog nepostojanja fundusa za osnivanje Gradskog muzeja Varaždin, pozvani su umjetnici da doniraju svoja djela. Na poziv se odazvao i Ivan Meštrović doniranjem prve verzije svojega spomenika Grgura Ninskog. Kako je sam Meštrović naveo: „Neka Grgur Ninski bude na Hrvatskom sjeveru kao i onaj na jugu u Splitu vidljivi dokaz na našu uspješnu borbu za crkvenoslavenski jezik i hrvatsku glagoljicu.“ (Huzjan, 2019, 443 str.). Prije samog postavljanja spomenika, u tisku se dosta pisalo o biskupu Grguru Ninskom, Ivanu Meštroviću, o načinu izrade spomenika, glagoljici, povijesti Hrvatske, ali i o protivnicima postavljanja spomenika. Danom postavljanja, Meštrović je postao počasnim građanom Grada Varaždina.

Za grad Nin izrađen je odljev spomenika iz Varaždina jer se smatralo da će biti pogodniji od onog većeg koji se nalazi u Splitu. Skulptura Grgur Ninski prikazuje trenutak iznošenja teze na zasjedanju Splitskog sabora kojom brani glagoljicu Ćirila i Metoda. Kako bi se dočarao trenutak intenzivne rasprave, Grgur je prikazan u dinamičnom pokretu. Splitski kip postavljen je na Peristil Dioklecijanove palače 1929. godine, tisuću godina nakon sabora na kojem su se rasprave odvijale. Tijekom drugog svjetskog rata uklonjen je zbog političkih razloga.

8. Dječji doživljaj Meštrovićevih skulptura

Kako bi se dobio uvid u dječji doživljaj i shvaćanje likovnog stvaralaštva Ivana Meštrovića provedeno je istraživanje na području Splitsko-dalmatinske županije među učenicima osnovnih škola od 1. do 4. razreda, a provele su ga doc. dr. sc. Marija Brajčić i mag. prim. obr. Maja Perić. Htjele su saznati koliko dob i spol utječu na dječje mišljenje o skulpturi te kakvi su njihovi dojmovi pri prikazivanju umjetničkog djela. Djeci su se prikazane tri skulpture: *Spomenik Indijancima u Chicagu*, *Zdenac života* te *Majka i dijete*. Autorice su napravile detaljan pregled dječjih doživljaja te su navele mišljenja i odgovore djece na pitanja otvorenog tipa.

Nakon provedenog istraživanja zaključile su kako djeca nižih razreda pozitivno prihvaćaju stvaralaštvo Ivana Meštrovića te da su bolje razumjeli motiv skulptura *Majka i dijete* te *Indijanci u Chicagu* nego motiv zahtjevnijega *Zdenaca Života*. Utvrdile su kako ne postoji razlika u razumijevanju s obzirom na dob. Što se tiče dojmova, utvrđena je razlika s obzirom na spol i dob kod dvije skulpture, to jest kod *Indijanci u Chicagu* i *Zdenac života*. Učenici trećih i četvrtih razreda iznijeli su pozitivan stav prema tim skulpturama te navode da su ih se skulpture dojmile. S druge strane, skulptura *Indijanci u Chicagu* više se sviđjela dječacima nego djevojčicama.

Ovim istraživanjem dokazano je kako djecu treba upoznavati s likovnim stvaralaštvom domaćih, ali i stranih umjetnika jer reagiraju na pozitivan način s puno interesa i želje za usvajanjem novoga znanja.

9. Primjer aktivnosti koja bi se provela u dječjem vrtiću

Aktivnosti opisane u ovome radu namijenjene su djeci u starijoj dobnoj skupini (5 – 6 godina). Aktivnostima se obrađuju tri djela Ivana Meštrovića, a to su: *Povijest Hrvata*, *Indijanci u Chicagu* i *Grgur Ninski*. Za svaku aktivnost su pripremljeni različiti poticaji i likovne tehnike. Aktivnosti bi poslužile za razvijanje dječjeg govora, samopouzdanja, emocionalne inteligencije, fine motorike, socijalnih odnosa, logičkog razmišljanja, zaključivanja, likovne kulture i poštovanje kulturne baštine. Raznovrsnošću poticaja i materijala, poticala bi se dječja samostalnost u odlučivanju te bi se jačalo dječje samopouzdanje i neovisnost.

9.1. Poticaji i tijek provedbe

Kod izbora poticaja, pazilo se na raznolikost i raznovrsnost. Djeca će u svakoj aktivnosti dobiti priliku upoznati se s novim poticajima ili uvježbati korištenje već poznatih poticaja. Uvijek treba paziti da poticaja ima dovoljno i da dijete ima slobodu izbora u rukovanju istima. U suprotnome, može doći do sputavanja kreativnog izražavanja djeteta i brzog odustajanja od aktivnosti. Raznovrsnost i dostupnost poticaja će kod djece razvijati osjećaj neovisnosti i samopouzdanje.

9.1.1. Povijest Hrvata

Aktivnost bi započela pričom o Ivanu Meštroviću i njegovoj skulpturi *Povijest Hrvata*. Priča bi glasila ovako:

*Prije puno godina rodio se danas poznati kipar Ivan Meštrović. Još dok je bio mali, Ivan je jako volio izrađivati kipove. Ljudi su prepoznali njegov talent pa su ga poslali u školu kako bi mogao naučiti što više o kipovima te na koji se način oni izrađuju. Kada je završio školu Ivan je bio pun znanja i napravio je puno kipova koje danas možemo vidjeti u Zagrebu, ali i u drugim gradovima. Danas ćemo pričati o njegovoj skulpturi odnosno kipu *Povijest Hrvata*. Taj kip se još naziva *Majka Hrvata*. Zašto? E pa priča ide ovako. Ivan Meštrović je jako volio svoju Hrvatsku domovinu i htio je napraviti kip koji će ju zauvijek čuvati. Kao čuvara napravio je lik žene obučenu u haljinu, s maramom na glavi, a u krilu drži ploču. Odjeća ove žene nije obična odjeća nego se ona naziva narodna nošnja. Svaki kraj Hrvatske ima svoju narodnu nošnju, a to je naziv za odjeću, cipele i druge dodatke koji predstavljaju neki kraj. Odjeća ove žene predstavlja Dalmatinsku Zagoru (bit će prikazano na karti Hrvatske). Sigurno se pitate zašto nije napravio nekog strašnog zmaja ili hrabrog viteza da čuva domovinu, a ne neku ženu koja sjedi. Međutim, ovo nije bilo koja žena, to je Ivanova majka. Naš kipar je ulogu zaštitnika posvetio majci jer tko može bolje čuvati nešto tako vrijedno kao što je njegova rodna zemlja. Sigurno se pitate kakva su to čudna slova na ploči. To je glagoljica, a njome su se služili Hrvati koji su živjeli mnogo godina prije nas.*

Uz priču bi se koristio izrađeni televizor sa fotografijama¹ koji bi poslužio za održavanje dječje koncentracije i pažnje. Televizor je izrađen od kartona. Djeca bi na taj način aktivno pratila i sudjelovala u pričanju priče te bi uz pomoć slika lakše shvatila ispričanu priču.

¹ Fotografije koje se nalaze u televizoru: Ivan Meštrović (slika 1.), izabrana djela - Povijest Hrvata, Indijanci u Chichagu, Grgur Ninski (slika 2.), Povijest Hrvata (slika 3.), karta Republike Hrvatske (slika 4.), narodna nošnja

Slika 1. Ivan Meštrović

Slika 2. Izabrana djela –
Povijest Hrvata, Indijanci u
Chicagu, Grgur Ninski

Slika 3. Povijest Hrvata

Slika 4. Karta Republike
Hrvatske

Slika 5. Narodna nošnja
Dalmatinske zagore

Slika 6. Karta RH s
označenom Zagorom

Slika 7. Marta Meštrović

Slika 8. Glagoljično pismo

Dalmatinske zagore (slika 5.), karta RH s označenom Zagorom (slika 6.), Marta Meštrović (slika 7.), glagoljično pismo (slika 8.)

Nakon priče djeci bi se pokazivale pripremljene slike (glagoljičnog pisma, narodne nošnje i skulpture *Povijest Hrvata*) koje bi poslužile za postavljanje motivacijskih pitanja:

- Tko je kipar? Što on radi? (osoba koja izrađuje kip odnosno skulpture?)
- Što je narodna nošnja? (odjeća, cipele i drugi dodatci koji predstavljaju neki kraj)
- Koja je tebi stvar ili osoba jako važna?
- Kako bi izgledao čuvar te tvoje važne stvari ili osobe?
- Što je skulptura odnosno kip?
- Kako se osjećaš dok gledaš ovaj kip? Budi li radost ili tugu kod tebe? Ili neki drugi osjećaj?
- Sviđa li ti se ova skulptura?
- Zna li netko što je ovo? (slika 9.)
- Zna li netko što je ovo? (slika 10.)

ⱥ	A	ꝸ	G	Ɱ	O
ⱦ	B	Ꝺ	H	Ɐ	P
Ⱨ	C	Ⱳ	I	Ɒ	R
ⱨ	Č	ⱳ	J	ⱱ	S
Ⱪ	Ć	ꝺ	K	Ⱳ	Š
Ⱬ	D	ⱴ	L	ⱳ	T
ⱬ	DŽ	Ⱶ	LJ	ⱴ	U
Ɑ	Đ	Ꝼ	M	Ⱶ	V
Ɱ	E	ꝼ	N	ⱶ	Z
Ɐ	F	Ᵹ	NJ	ⱷ	Ž

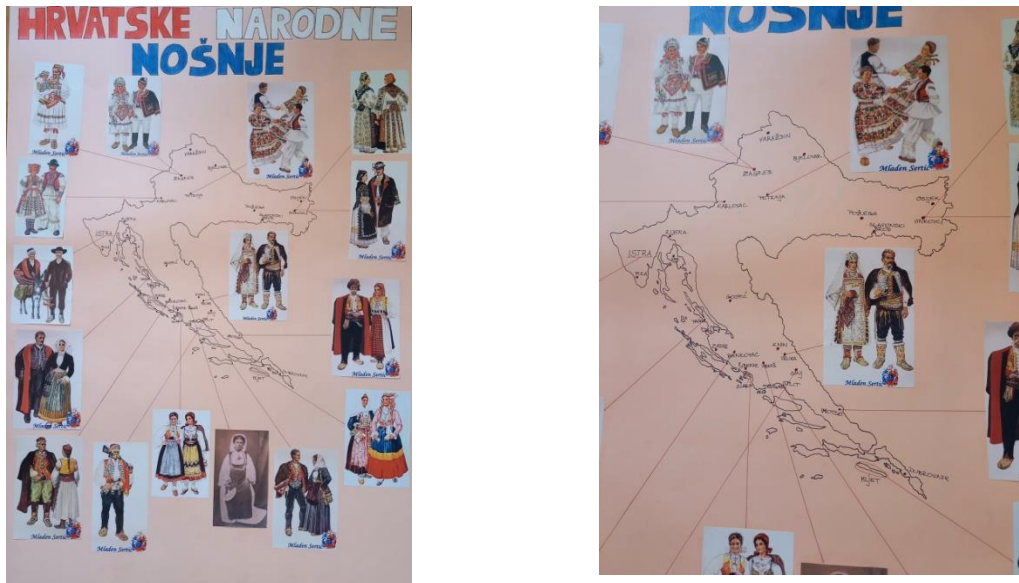
Slika 9. Glagoljično pismo

Slika 10. Narodna nošnja Dalmatinske zagore (Drniš)

Slike i pitanja potaknula bi dječji govor i razmišljanje te povezivanje slike i riječi. Kada se djecu uvelo u temu aktivnosti, bili bi im ponuđeni raznovrsni poticaji. Aktivnost bi bila podijeljena na tri manje aktivnosti: „Narodna nošnja“, „Upoznajmo glagoljicu“ i „Čuvar“.

Kroz aktivnost „Narodna nošnja“ djecu bi se upoznalo s narodnim nošnjama Republike Hrvatske. Kao poticaj, djeci je ponuđen plakat (slika 11.) s oslikanom kartom Republike Hrvatske na kojoj su prikazane fotografije muškaraca, žena i djece u različitim narodnim

nošnjama. Njihov zadatak bi bio da kreiraju vlastitu narodnu nošnju, a kao materijal bile bi im ponuđene različite tkanine, škare, lijepilo i papir (slika 12.).

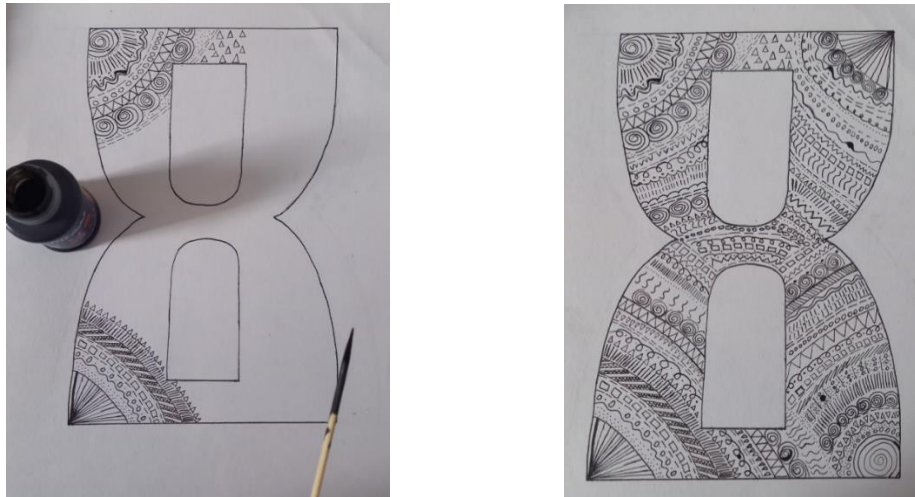

Slika 11. Plakat „Hrvatske narodne nošnje“

Slika 12. Aktivnost „Narodna nošnja“ – vlastita izvedba narodne nošnje

Aktivnost „Upoznajmo glagoljicu“ sadrži dva zadatka za djecu. Poticaj kojeg bi djeca dobila za prvi zadatak je **glagoljično slovo** (početno slovo imena) koje ima naznačene samo rubne crte. Slovo je izrađeno od kartona, a na njega je nalijepljen bijeli papir kako bi djeca lakše crtala po njemu. Njihov zadatak bio bi da teksturnim i strukturnim crtama (isprekidane, zavinute, ravne, krive, debele, tanke, duge, kratke) ukrase svoje slovo (slika 13.). Kao materijal, djeci bi se ponudio crni tuš, tanki i debeli mekani kistovi i drveni štapići.

Slika 13. Aktivnost „Upoznajmo glagoljicu“ – vlastita izvedba glagoljičnog slova

Za drugi zadatak svako bi dijete kao poticaj dobilo **tanki karton s obrisima glagoljičnog slova** te bi tehnikom kartotiska radili otisak (slika 14.). Škarama bi rezali, a zatim lijepili dijelove kartona na dobiveni predložak, a zatim bi matrice premazali bojom (tempera + glicerina) pomoću širokog kista. Pritisak bi se izvršio pomoću valjka.

Slika 14. Tehnika kartotiska

Treća aktivnost „Čuvar“ započela bi razgovorom o vrijednim stvarima. Zatim bi se zadao zadatak djeci da prikažu svojega čuvara njima vrijedne stvari. Djeci bi se kao materijal ponudio glinamol te bi imali slobodu napraviti što oni žele.

9.1.2. Indijanci u Chicagu

Aktivnost Indijanci u Chicagu započela bi s dokumentarnim filmom² u kojem Meštrović izrađuje skulpturu *Indijanci u Chicagu*. Prije gledanja filma djecu bi se uputilo u temu aktivnosti:

*Pozdrav djeco! Danas ćemo pričati o jednom kiparu. Njegovo ime je Ivan Meštrović. On je prije dosta vremena napravio jednu jako zanimljivu skulpturu. Prepoznajete li što je to? (pokazujemo **slike skulptura** – slika 15.). To su Indijanci na konjima, a skulpture se nazivaju „Indijanci u Chicagu“. Samo ime skulptura nam govori da su smještene u dalekom Chicagu, u Americi. Sada ćemo pogledati jedan dokumentarni film o tome kako izgleda izrađivanje jednog takvog kipa, što nam je sve potrebno, kojim redom idu radnje i drugo. Pa pogledajmo.*

Slika 15. skulptura „Indijanci u Chicagu“

Kada smo ih uputili što ćemo raditi, prikazao bi im se dokumentarni film uz koji bi se paralelno pričala priča zbog lakšeg razumijevanja sadržaja:

Prvo možemo vidjeti model kipa, tj. početni izgled kipa, od drvenih dasaka i glinu koja je oblikovana u loptice koje će se stavljati na taj model. Kipar baca glinu na drvene daske te ih oblikuje rukom, pritiskivanjem ili razvlačenjem, dodavanjem ili oduzimanjem kako bi lik izgledao što stvarnije. Sada vidimo Indijanca koji izgleda snažno, odlučno i neustrašivo. Na glavni ima perjanicu, a prikazan je u pokretu. Kada je Ivan napravio svoj dio posla, dolaze ostali radnici tj. klesari. Sigurno se pitate tko su to klesari. To su osobe koje odlamanjem, odsijecanjem, tj. klesanjem oblikuju velike dijelove kipa u manje. Prvo su ispekli glinu kako bi

² <https://www.youtube.com/watch?v=S6vhWpGcW24>

bila trajna tj. kako bi dugi niz godina mogla stajati na kiši, snijegu i suncu, a onda su isklesali kip. Kip je gotov i spreman je ugledati svijetlo dana.

Nakon filma, djeci bi se pokazala fotografija skulpture *Indijanci u Chicagu*. Postavila bi im se motivacijska pitanja, a u pozadini bi svirala indijanska muzika³ koja bi dodatno probudila kreativnost i maštu djece:

- Tko je ovo? (Indijanac)
- U čemu živi Indijanac? (šatoru)
- Što im nedostaje u rukama? (koplje i luk)
- Što to Indijanci imaju na glavi? (perjanicu)
- Pokreće li se ovaj Indijanac ili stoji na mjestu? (pokreće se)
- Sviđa li vam se ova muzika?
- Koji se to instrument čuje? (flauta)

Pomoću pitanja, djecu bi potaknuli da aktivno sudjeluju te da razvijaju svoj govor i pažnju, a ujedno razvijaju i logičko mišljenje i zaključivanje. Kada smo s djecom prošli sva motivacijska pitanja, ispričala bi im se još jedna kratka priča o samoj skulpturi:

Iako je Ivan Meštrović prvo htio napraviti jednu skulpturu kauboja i jednu Indijanca, odlučio se napraviti dvije skulpture Indijanaca kako bi očuvao uspomene na indijanska plemena. Indijancima u rukama nedostaju koplje i luk kojima su se služili za lov. Namjerno je to napravio kako bi potaknuo našu maštu te da bi se naša pozornost usmjerila na prikaz tih Indijanaca i njihovih konja. Naš kipar nije prikazao američke konje, nego se odlučio prikazati konje iz svojeg rodnog kraja tj. iz Slavonije.

Djeci bi se nakon priča i pitanja ponudili poticaji i krenulo bi se s izrađivanjem različitih zanimljivih stvari te korištenje različitih likovnih tehnika. Aktivnost „Indijanci u Chicagu“ podijeljena je u četiri manje aktivnosti radi opsežnosti i jasnoće, a to su: „Izrada šatora“, „Perjanice“, „Strelica za luk“ i „Snovolovke ili hvatači snova“.

„Izrada šatora“ aktivnost je u kojoj bi djeca, kao što sam naziv aktivnosti kaže, izrađivali šator karakterističan za indijanska sela pod nazivom Wigwam. Djeci bi se kao poticaj prikazala fotografije šatora (slika 16.) i izrađeni šator (slika 17.), a kao materijal bi im se ponudili grill štapići, konop i platno koje bi prethodno ukrašavala po volji pomoću tempera. Kod vezanja grill

³ <https://www.youtube.com/watch?v=SIRm7rtUeb8>

štapića konopom, djeca bi si međusobno pomagala. Nakon što bi svako dijete izradilo svoj mali šator, izradili bi veliki zajednički od drvenih daski ili grana, konopa i plahte koja bi se ukasila otiscima dječjih ruku.

Slika 16. Šatori Wigwam

Slika 17. Poticaj – šator Wigwam

Kod aktivnosti „Perjanice“ djeca bi za poticaj dobila par fotografija različitih perjanica (slika 18.). Djeca bi kao materijal dobila kolaž kojim bi izrađivala i dizajnirala svoje vlastite perjanice. Kolaž bi rezali škarama i lijepili ljepilom (slika 19.).

Slika 18. Indijanske perjanice

Slika 19. Poticaj – indijanska perjanica

„Strelice za luk“ je aktivnost u kojoj bi kao materijal djeci ponudili gill štapiće, papir i flomasteri. Na grill štapiće lijepili bi papir ljepljom kojeg su prethodno ukasili flomasterima. Prije aktivnosti prikazale bi im se fotografije (slika 20.) i izrađena strelica (slika 21.) kao poticaj.

Slika 20. Indijanske strelice

Slika 21. Poticaj – indijanske strelice

Aktivnost „Snovolovke ili hvatač snova“ započela bi uvodnom pričom kako bi djeca shvatila o čemu se radi. Priča bi glasila ovako:

Sada su nam na red došli Hvatači snova, to jest Snovolovke koje su Indijanci izrađivali kako bi svoju djecu zaštitili od ružnih snova i noćnih mora te privukli samo lijepe snove. Postavljali su se pored prozora u spavaćoj sobi kako bi se u mrežu mogli hvatati snovi, a samo dobri bi bili zapamćeni. Njihovi Hvatači bili su promjera 10-ak centimetara (djeci prikazujemo primjer jednoga Hvatača snova – slika 22.), opleten konopom ili kožom i ukrašen perjem. Krug simbolizira dnevno kretanje sunca. Svako pero imalo je svoje značenje pa tako pero sove ili takozvano žensko pero simbolizira mudrost, dok pero orla, tj. muško pero, simbolizira hrabrost. Svako to pero (nebitno koje) simbolizira Dašak zraka ili Dah života. Sigurno vas zanima kako je nastao Hvatač snova. Postoji jedna legenda koja kaže ovako:

Jednog dana jedan je pauk mirno pleo svoju mrežu iznad uzglavlja starice Nokimis. Nakon nekog vremena staricu je posjetio njezin unuk te primijetivši pauka i njegovu mrežu, popeo se na stolac s cipelom u ruci kako bi ubio pauka. Kada je to vidjela njegova baka odmah ga je zaustavila i rekla da to ne smije raditi. Unuk ju je pitao zašto štiti pauka, a baka Nokimis se samo nasmiješila. Nakon što mu je spasila život i mrežu pauk joj se zahvalio zato što cijeni njegov rad te joj je rekao da će zato dobiti dar. Spustila se noć i mjesec je obasjao paukovu mrežu, a on je baki Nokimis rekao ovo: „Ovo je moj dar tebi. Svaka mreža koju mjesec osvjetli zadržat će loše snove i zlo daleko od jastuka osobe koja spava ispod njega.“

Slika 22. Hvatač snova (snovolovka)

Nakon ispričane priče djeca bi izrađivala svoje snovolovke pomoću papirnatoj tanjura (kojemu je izrezan unutrašnji dio) s probušenim rupama kako bi se mogao provući konop po sredini da bi se dobila mreža. Tanjuri bi imali rupe i na donjem djelu, kako bi djeca mogla provući konop na koji bi stavljali perlice različitih boja. Također bi dobili perje u različitim bojama s kojim bi mogli ukrasiti svoje hvatače snova. Kao poticaj bi im bile prikazane različite fotografije snovolovki (slika 23.) i izrađena snovolovka (slika 24.). Također bi im bile ponuđene i bijela tvrda pastela te crni papir kojima bi mogli slikati svoje hvatače snova. Nakon što su nacrtali svoje radove, oni bi se poprskali lakom za kosu kako bi ih se fiksiralo.

Slika 23. Snovolovke (hvatači snova)

Slika 24. Poticaj - snovolovka

9.1.3. Grgur Ninski

Aktivnost bi započela uvodnim tekstom koji bi uputio djecu u samu temu:

Ivan Meštrović je izradio kip u spomen na biskupa Grgura Ninskog. Upravo on je bio jedan od ninskih biskupa koji se borio za hrvatski jezik kakvim se mi danas koristimo i za glagoljicu (koju smo upoznali u 1. aktivnosti; staro hrvatsko pismo). O našem biskupu ima jedna zanimljiva priča. Želite li ju čuti? Jednog dana biskup Grgur Ninski putovao je od crkve sv. Nikole koja se nalazi u Ninu do mjesta Privlake. U to vrijeme ljudi nisu imali aute i motore nego se dugo putovalo na konju. Od jednom je na put iskočila zmija otrovnica i ugrizla konja Grgura Ninskog. Jako se naljutio jer mu je zmija ozlijedila konja te je prokleo sve zmijske otrovnice i rekao da ubuduće neće tamo živjeti. I znate što? Njegova kletva se ostvarila. Na tom putu više nema zmija otrovnica niti u njegovoj blizini. Ali to nije sve! Još se jedna priča veže uz našeg Grgura Ninskog. Radi se o njegovom palcu. Na fotografiji možete vidjeti kako je palac druge boje od ostatka kipa. To je zato što je on preliveo broncom i donosi sreću! Ako dotaknete palac i u tom trenu poželite želju, ona će se ostvariti.

Nakon ispričanog teksta, slijedilo bi izrađivanje s ponuđenim materijalima i različitim tehnikama. Aktivnost bi zbog svoje opsežnosti bila razdijeljena na četiri manje aktivnosti, a to su: „Izrađivanje zmijske“, „Slikanje srećonoše“, „Izrađivanje kipa od plastelina“, „Pričanje priče slikama“.

Kod aktivnosti „Izrađivanje zmijske“ djeca bi kao materijal dobila glinamol kojim bi formirali zmijske. Zadatak bi im bio da čačkalicama strukturnim crtama ocrtaju zmijsku.

Aktivnost „Slikanje srećonoše“ započela bi razgovorom o tome koje srećonoše oni poznaju. Zatim bi im se pokazale fotografije raznih srećonoša (slika 25.), kao što su zečja šapa, potkova, djetelina s četiri lista, bubamara i druge. Zadatak bi im bio da sami dizajniraju svoju srećonošu. Kao materijal bile bi im ponuđene suhe pastele i vata s kojom bi mogli razmazivati pastelu. Kasnije bi se ona fiksirala lakom za kosu.

Slika 25. Razne srećonoše

Za izrađivanje kipa od plastelina, kao poticaj djeca bi dobila fotografiju *kipa Grgura Ninskog* (slika 26.) te bi njihov zadatak bio izraditi kip svog viđenja Grgura Ninskog.

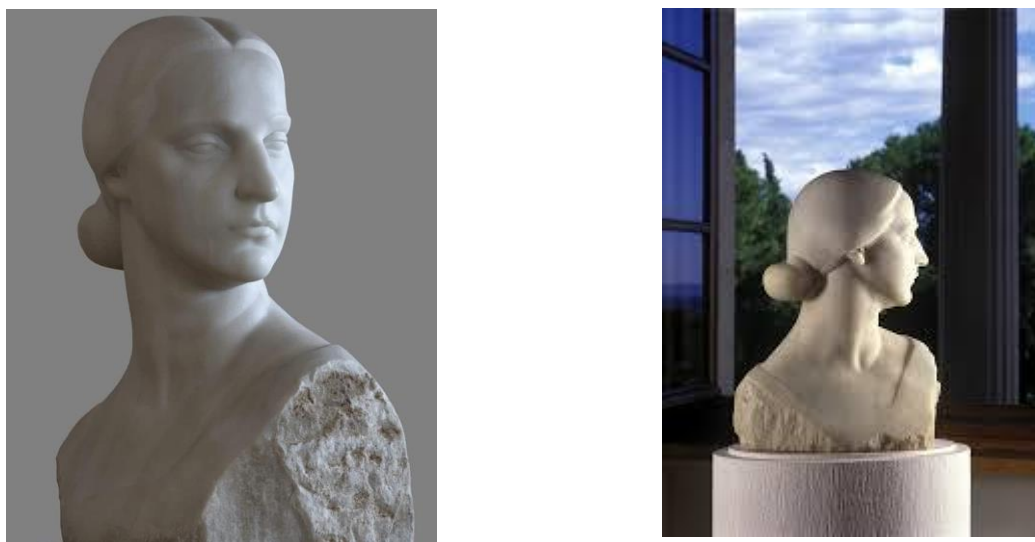

Slika 26. Grgur Ninski

„Pričanje priča slikama“ aktivnost je koja bi se provodila na temelju ispričane priče o zmijama otrovnicama i biskupu Grguru Ninskom. Djeci bi kao materijal bile ponuđene bojice, a zadatak bi im bio naslikati priču u 4 slike. Djeca bi na taj način razvijala timski rad i socijalne vještine kroz kontakt s ostalom djecom.

10. Vlastita interpretacija Meštrovića

Djelo koje sam se odlučila interpretirati je portret Meštrovićeve druge žene Olge Meštrović. Za izradu sam koristila glinamol, a kao predloškom za izradu, poslužila sam se fotografijama skulpture (slika 27.).

Slika 27. Olga Meštrović

Prilikom oblikovanja (slika 28.) koristila sam se vodom, čačkalicama i škarama.

Slika 28. oblikovanje skulpture

11. Zaključak

Ivan Meštrović umjetnik je zanimljivoga životnog puta i širokog stvaralačkog opusa. Kroz život imao je uspona i padova, ali na kraju je ipak postigao svoj cilj i postao svjetski poznati kipar. Od početka se borio s neimaštinom, ali nikada nije odustajao stoga je uspio završiti Akademiju u Beču i stvoriti nevjerojatan opus svojih radova. Suradivao je s raznim domaćim i svjetskim umjetnicima te je za života održao puno izložbi. U današnje vrijeme se njemu u spomen održavaju razne radionice i izložbe za sve one koji su zainteresirani za njegov život i djelo.

Uvidom u literaturu može se primjetiti kako se u poslijeratnim godinama dosta istraživao njegov rad, a u današnje vrijeme dodatno su istražena još neka područja koja su ranije površno obrađena. Kako se Meštrović za života pobrinuo da materijali i svi dokumenti o njemu i njegovu radu budu sačuvani, omogućio je kompletan uvid u svoj život.

S obzirom na sve pročitano, smatram da djeca dobro reagiraju na aktivnosti s tematikom nekog umjetnika i umjetnosti. Na konkretnom primjeru Meštrovića možemo uočiti kako su im neke zahtjevnije skulpture nejasne, dok druge shvaćaju u potpunosti i pokazuju interes za njih. Čak i neshvaćene skulpture djeca si prevedu na sebi razumljiv način i pronadu nešto što će ih inspirirati u daljnjoj aktivnosti. Mišljenja sam da umjetnost treba primjenjivati kao poticaj za rad s djecom te im omogućiti da se upoznaju s tim raznolikim i šarenim svijetom te različitim tehnikama i materijalima.

Meštrović je puno pridonio Hrvatskoj te je ostavio mnoštvo djela različitih tematika stoga svatko može pronaći nešto za sebe. Njegov rad prati se već dugi niz godina, a interes za njegova djela i život nije prestao ni u danjašnje doba. Stoga stanovnici Hrvatske mogu biti zadovoljni s činjenicom da je upravo ovaj pastir iz Otavica uspio približiti Hrvatsku povijest i tradiciju ostatku svijeta te ostavio neobrisivi trag svojim djelima.

12. Literatura

- Adamec, A. (1978) O skulpturi secesije u Hrvatskoj. *Peristil : zbornik radova za povijest umjetnosti, Vol. 21 No. 1*, str. 173-177. <https://hrcak.srce.hr/148589>
- Adamec, A. (1993) Arhaična komponenta u kiparstvu Ivana Meštrovića. *Radovi Instituta za povijest umjetnosti, No. 18*, str. 73-86. <https://hrcak.srce.hr/224826>
- Alujević, D. (2017) Zagrebačka ostavština Ivana Meštrovića. *Kvartal: kronika povijesti umjetnosti u Hrvatskoj, Vol. XIV No. 1-2*, str. 30-36. <https://hrcak.srce.hr/195099>
- Barbić, V. (1999) Radovi Ivana Meštrovića u zbirci Karla Wittgensteina u Beču. *Muzeologija, No. 36*, str. 104-110. https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=130413
- Begović, M. (1999) Uređenje izložbenog prostora atrija, Atelijera i vrta Atelijera Meštrović u Zagrebu od 1960. do 1963. godine. *Muzeologija, No. 36*, str. 32-37. https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=130402
- Brajčić, M., Perić M. (2019) Suvremena skulptura u očima djeteta – Ivan Meštrović. *Školski vjesnik: časopis za pedagogijsku teoriju i praksu, Vol. 68 No. 1*, str. 205-222. https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=335252
- Čerina, Lj. (1999) Četrdeset godina djelovanja i trideset godina izlaganja cjelovitog stalnog postava Atelijera Meštrović u Zagrebu, Fundacija Ivana Meštrovića. *Muzeologija, No. 36*, str. 7-31. https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=130401
- Čerina, LJ. (2005) Meštrović i "Meštrović": izvorno, originalno, legalno, nelegalno i kopirano djelo Ivana Meštrovića. *Informatica museologica, Vol. 36 No. 1-2*, str. 58-79. https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=206975
- Huzjan, V. (2019) O jednom trgu i dva spomenika – ratnom spomeniku i Grguru Ninskom. *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru, No. 61*, str. 437-453. https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=335413
- Jovičić, N. (1991) Simbolizam vode i oblikovanje zagrebačkih fontana. *Institut za povijest umjetnosti*, str. 5-19. https://www.ipu.hr/content/zivot-umjetnosti/ZU_48-49-1991_005-019_Jovicic.pdf

- Kečkemet, D. (1986) Kapogrosov i Meštrovićev Kaštelet u Splitu. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, Vol. 26 No. 1, str. 425-443.
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=178075
- Kečkemet, D. (1988) Rani crteži Ivana Meštrovića. Peristil: zbornik radova za povijest umjetnosti, Vol. 31-32 No. 1, str. 243-248.
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=225909
- Kečkemet, D. (1997) Folklorni elementi u umjetnosti I. Meštrovića. *Ethnologica Dalmatica*, No. 6, str. 89-96.
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=159889
- Kečkemet, D. (1999) Dopune Meštrovićevih radova u Galeriji Meštrović u Splitu, *Muzeologija*, No. 36, str. 53-62.
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=130405
- Kraševac, I. (1999) Ivan Meštrović – rano razdoblje. Prilog istraživanju kiparevog školovanja u Beču. *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, No. 23, str. 177-188.
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=327092
- Kraševac, I. (2018) Meštrović mijenja Zagreb. *Kvartal: kronika povijesti umjetnosti u Hrvatskoj*, Vol. XV No. 1-4, str. 50-54. <https://hrcak.srce.hr/224490>
- Piplović, S. (2019). Klasicizam u arhitekturi Ivana Meštrovića. *Kulturna baština*, No. 45, str. 385-420. <https://hrcak.srce.hr/244472>
- Plazibat, D. (2007) Indijanci u Zagrebu: Ivan Meštrović, Indijanci - spomenik za grad Chicago, SAD (1926. - 1928.). *Informatica museologica*, Vol. 38 No. 3-4, str. 176-179.
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=198661
- Slade, I. (1999) Meštrovićev Presveti Otkupitelj - od umjetnikove ideje do načela obnove. *Muzeologija*, No. 36, str. 74-80.
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=130408
- Šeparović, A., Dulibić, F. (2013) Nekoliko primjera antimodernizma u hrvatskoj likovnoj umjetnosti. *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, No. 37, str. 199-210.
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=203842

- Šeparović, M. (2007). Pregled djelovanja Galerije Ivana Meštrovića. *Kulturna baština*, No. 34, str. 295-308. https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=100078
- Tomić, A. (2018) Drniš na prijelazu stoljeća i otkriće talenta mladog Ivana Meštrovića. *Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku*, No. 3-4/2018, str. 215-229. https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=315997
- Vujanović, B. (2009) Pet desetljeća Atelijera Meštrović u Zagrebu. *Kvartal : kronika povijesti umjetnosti u Hrvatskoj*, Vol. VI No. 3-4, str. 106-108. <https://hrcak.srce.hr/173273>
- Zaninović, J. (1999) Stalni postav radova Ivana Meštrovića u Muzeju drniške Krajine. *Muzeologija*, No. 36, str. 86-91. https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=130410

13. Izjava o izvornosti rada

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.
